

Halotti búcsúztatók Szajánban

BIHAR MÁRIA

A halál ellen nincs orvosság, az elmúlás a természet törvényei közé tartozik. Minden társadalom feladata, hogy felkészítse tagjait a halállal való találkozásra és a halál megmásíthatatlan tényének elfogadására. Feltétlenül szükséges, hogy kialakítson ezzel kapcsolatban egy olyan hozzáállást, amelynek segítségével az egyes embereket ért megrázkódtatás ellenére az élet tovább folytatódhat. A paraszti világkép szerves része volt az emberi élet végességének a tudata és a halállal való együttélés.¹ A közösség nemcsak az elhunyt földi maradványairól gondoskodott, hanem jelenlétével és legtöbbször konkrét segítségével támogatta a gyászolókat fájdalmas hiányuk feldolgozásában. Napjainkban, mikor a halál szinte tabu témának számít, és generációk néznek szembe vele felkészületlenül, Szajánban egy olyan hagyományörző faluközösséget volt lehetőségem megismerni, ahol a mulandóság tudata ma is szerves része a mindennapi életnek. Öt- hat éves gyermekek mennek nagyszüleikkel a virrasztóba, temetési menetben kíséri a falu utolsó útjára az elhunytat, a kántor személyes hangvételű búcsúztató énekben tolmácsolja a gyászolóknak a halott búcsúzását.

A Szajánban még fellelhető gazdag temetési szokásrendből a halotti búcsúztatókat szeretném kiemelni és ismertetni tanulmányomban. A halotti búcsúztató nagy múltú műfaj, sok évszázados története során végigkísérte az egyház nemtetszése, tiltása, ennek ellenére máig fennmaradt. A temetésekre visszaemlékezők szerint a búcsúztató volt a szertartás legmegrázóbb, legemlékezetesebb része. A folklórkutatók a közelmúltig nem tekintették igazi népi műfajnak, félnépi, közhelelyekkel tarkított szövegnek tartották, amelynek szépsége nem áll arányban az alkotó öntudatával.² A kutatók elsősorban, mint paraszti pszichikai stratégiát tartották számon, a Magyar Néprajz népköltészet kötete sem említi. E területileg is rendkívül széles körben elterjedt, minden felekezet által kedvelt műfaj eddig még nem kapta meg a halotti szokáskörben való jelentőségének megfelelő helyet a kutatásban,³ mint ahogyan néhány úttörő kezdeményezéstől eltekintve a búcsúztatók szerzőinek, a kántoroknak, parasztkántoroknak a hitéletre való hatása sem kutatott kellőképpen.

E dolgozat annak a szerencsés gyűjtési körülménynek köszönhető, hogy Szajánban egy időben volt lehetőségem az elmúlt közel fél évszázad három egymást követő szerzőjével, kántorával interjúkat készíteni a kántori hivatásról, a búcsúztatásról és a búcsúztató készítésről. Tizócki Mihály 1956-64-ig volt Szaján kántora. Búcsúztató szövegei az enyészet áldozatai lettek, de tőle sikerült a legtöbb hasznos információt kapni a műfaj történetéről és a kántorképzésről. Németh István 1967-

¹ Kunt Ernő 1987. 26-28. alapján.

² Bartha Elek 1995. 7-8.

³ Bartha Elek 1995. 9-10.

1992-ig kántorkodott Szajánban. Sajnos már csak az özvegyével sikerült beszélni, de az interjú közben kiderült, hogy a feleség, Németh Valéria volt az, aki a férje búcsúztató szövegeinek nagy részét írta. Férje betegsége miatt 1992-1994-ig segédkántorként is dolgozott Szajánban. Németh Valéria közel 30 év búcsúztató természet bocsátotta rendelkezésemre az elemzéshez. Gubacskó Zoltán, a jelenlegi kántor, 1994-óta szolgálja énekével az Urat és a szajáni hívőket. Munkámat nemcsak a búcsúztató szövegeivel, hanem a temetési szertartás lélektani oldalának megvilágításával is segítette. Mivel Szajánban nagyon erős a közösségi igény a búcsúztatásra, és a helyi egyház képviselője, Pósa Gyula plébános sem tiltja, így bár kissé leegyszerűsödött formában, de él a kántori búcsúztató szokása. Remélem, hogy a műfaj folytonosságának és változásainak bemutatása rávilágít a búcsúztatóknak a faluközösség temetési szokásrendjében, és halálképében elfoglalt kiemelt szerepére.

Temetés és búcsúztatás Szajánban

A műfaj bővebb ismertetése előtt mindenképpen meg kell vizsgálnunk azt a szokáskeretet, amelybe beleágyazódik a halott búcsúztatásának szokása.⁴ A halálnak a szajáni néphit szerint is előjelei vannak. A kutya, a tyúkok és egyéb háziállatok különös, rendellenes viselkedésből közelgő halálesetre következtetnek, csakúgy, mint a meszelt szobával vagy kieső foggal való álmódásból. Miután a haladokló kilehelte lelkét, a hozzátartozóknak számos feladata van a holttest felkészítésétől a torig, a halottas szokásoknak megfelelően. Mivel írásom nem a halotti szokásrendszer bemutatását tekinti feladatának, ezért csak vázlatát szeretném adni ennek a szokáskeretnek. A halállal, temetkezéssel kapcsolatos szokások közül most a halott megjelentését, a siratást, a virrasztást és a búcsúztatást emelném ki. A halál beállta után, a hozzátartozók egy része a halott körüli legfontosabb teendőket végzi, előkészítik a holttestet, letakarják a tükröt, a tévét, megállítják az órát. Valamely családtag eközben megjelenti a halált a harangozónak, akinek személye gyakran azonos a kántoréval, (pl. Szajánban Németh Istvánék mindkét tisztet betöltötték,) a kántornak, a sírásónak és a plébánosnak. A harangszó adja tudtára a falu lakosságának a halálesetet. A hír hallatára összefut a rokonság, szomszédság, hogy segítse az árván maradottakat a virrasztó és a temetés előkészítésében. Szinte mindent kipakolnak a szobából, ahol a halottat felravatalozzák, sütnek-főznek, kalácsot készítenek. Még ezen a napon történik a kántor felkérése is a búcsúztató megírására. Fontos, hogy a kántornak idejében szóljanak, hiszen a búcsúztató megírása nem rövid ideig tartó munka. A megrendelő hozzátartozó egy otthon összeállított listát ad át, vagy ott diktálja le a kántornak az elhunyt legfontosabb adatait, korát, családi állapotát, halálának körülményeit, kitől és milyen sorrendben kell elbúcsúztatni, és hogy mikor lesz a temetés.⁵ Ez alapján kerül sor a búcsúztató megírására. Tizócki Mihály és Németh Istvánék egy füzetbe vezették ezeket az adatokat, Gubacskó Zoltán lapokra jegyzi fel. Íme az egyik feljegyzése:

⁴ Vö: Bálint Sándor 1980. 187-212.

⁵ Vö: Jung Károly 1978. 144-146.

Kormányos András élt 71 évet
Hirtelen halál
Felesége Mária 51 évet éltek
Özvegy testvére István és családja
Keresztfia Zoli
Felesége testvére és családjai
Flóritól, akit nagyon szeretett párjával és családjával
Barna család
Mostoha testvére

A siratásra csak az idősebb asszonyok emlékeiben bukkantam rá, ma már nem él ez a szokás Szajánban. "Siratásnak a halott közvetlen környezetében élőkben kiváltott fájdalmat, hiányérzetet, kiszolgáltatottságot tartalmazó, rendszerint szöveges vagy szövegrészleteket magában foglaló, olykor rímes, általában azonban szabad ritmusú, a szélsőséges érzelmi állapotot kifejező, szavak nélküli kitérésekkel, gesztusokkal tagolt megnyilatkozást tekintjük."⁶

Míg régebben az elhunytat a halálát követő 3. napon temették, addig ma már igyekeznek lehetőleg másnapra megszervezni a temetést, "*Nincs értelme főnntartani a halottat, úgyse támad az már fel többé.*" (Szaján) Szajánban 2000 novemberéig, míg fel nem épült a temetőkápolna, háztól temettek. Amíg a halott a házban van, nem szabad a magára hagyni, virrasztják. A virrasztó kifejezetten nyilvános esemény. A virrasztóba, amely alkonyatkor kezdődik, és a legközelebbi rokonoknak akár virradatig is eltarthat, szinte az egész falu elmegy az elhunyt és családja iránti tiszteletből. "*A virrasztóba és a temetésre nem hívogatnak, mégis szinte mindenki elmegy, mert mindenki tudja, hogy hova tartozik. Elmennek azért is, mert mindenki belegondol, ha ő kerül majd ilyen helyzetbe, neki is jól fog esni.*" A virrasztáskor a szobában, ahol a halottat felravatalozzák, csak a közvetlen hozzátartozók és az énekesasszonyok tartózkodnak huzamosabb ideig. Szajánban még a legutóbbi években is járt Palatinus Katalin kis imacsoportjával énekelni, imádkozni a virrasztókba, de ahogyan ő mondta mostanra már a kedve is elment, mert a fiatalok bántó megjegyzésekkel illették őket.⁷ A virrasztóba érkezők a ravatalánál elhelyezett szentelt vízzel meghintik a halottat, tesznek az asztalra rakott tányérba a láb-pénzhez,⁸ részvétet nyilvánítanak a családnak,⁹ bekapcsolódhatnak az imába, majd a külső helyiségekben beszélgetnek, segédkeznek.

A szokáskeret vázlatos ismertetésében végül a búcsúztatásra térve, a harangszó az, amely a temetés napján egybegyűjti a híveket a halottól való végső búcsúvételre. A koporsó lezárása az utolsó esemény, amely a gyászos házban történik. A halottat búcsúztató és áldó egyházi szertartás után, melyet a pap és a kántor együtt

⁶ Kunt Ernő 1987. 140.

⁷ Palatinus Katalin, szül.1919. Szaján szíves közlése.

⁸ A halott lábánál elhelyezett tányérba a virrasztóba érkezők pénzt tesznek, mondván, ezzel egyenlítik ki a tartozásaikat az elhunytak. A temetés végén a pénzt összeszámolják, és ebből az összegből iratnak évfordulós miséket a halott lelki üdvéért.

⁹ Szajánban nem illik csak a virrasztóban és a temetés végén részvétet nyilvánítani.

végez, kerül sor a halott elbúcsúztatására hozzátartozóitól. Ekkor énekli el a kántor a nála már korábban megrendelt halotti búcsúztató énekét.¹⁰ A búcsúztatók három fő részre tagolódnak,¹¹ a halott nevében íródnak. A bevezetésben elmondják halálának körülményeit és életében szerzett érdemeit. A fő részben sorra veszik családtagjait, barátait, szeretteit, személyes búcsút véve mindenkitől. Napjainkra egyre nagyobb teret kapnak ebben a részben a személytelenebb kapcsolatok is, munkahely, osztálytársak, ismerősök. A búcsúztató záró része pedig az elhunyt intelmeit közvetíti, Isten áldását kérve magára és a megjelentekre.¹² A búcsúztatót a családtagok és a hallgatóság igen nagy figyelemmel hallgatja. A családtagok ismét kifejezhetik a fájdalmukat, gyászukat, sokszor a saját búcsúztatórészük alatt előrelépve, hangos sírással. A hallgatóság számára pedig a családtagok, ismerősök felsorolásából kiderülhet, hogyan rendeződtek át a hátramaradottak viszonyai. A kántori búcsúztató után indul meg a menet a temető felé, ahol az elhunyt megleli végső nyughelyét.¹³

Halottas énekköltészetünk műfajai¹⁴

Ez a szokáskeret határozza meg halottas énekköltészetünk műfajait, melyek rendszerezésével Katona Imre foglalkozott. A magyar halotti énekköltészetnek négy fő és számos átmeneti műfaját különítette el. Ezek sajátosságai, egymásba való átjátszódásuk jól tetten érhető. A siratóének alkalmi, népies, jellemző rá a rögtönzés, nem szertartásos jellegű és mindig szólóban, nők előadásában hangzik el. A rokon műfajokra gyakorolt befolyása jelentős, de maga csak kevéssé változik. A siratóének több altípusa alakult ki és átmenetekkel közeledik a virrasztóének felé, ill. az esetek többségében mára már feledésbe merül, jobbára csak visszaemlékezésekben érhető tetten.

A félnépi és egyházas virrasztóének közösségi, szertartásos jellegű, mondani-valója általános, formája kötött és mindig az írásbeliségből kerül a szóhagyományba. E tekintetben közelebb áll az énekes búcsúztatóhoz mint a siratóhoz, előadásában még megtalálható a nemek és korcsoportok szerinti munkamegosztás halvány emléke.

A halottbúcsúztató egyházas, írásbeliségre támaszkodó műfaj, szólóban hangzik el, szertartásos jellegű, többnyire a hozzáértő férfiak, specialisták adják elő. Külön megrendelésre készül, de szerzője bőven merít a szóbeli és írásos forrásokból egyaránt. A műfaj közelebb áll a virrasztókhoz mint a siratóénekhez, befogad vallásos ponyvai és egyéb hatásokat is.

A sirató vagy búcsúztató ballada nem tartozik szorosan a halotti énekköltészethez, de a többi hasonló témájú balladával szemben határozottan alkalmi jellegű, utólagos elégtételt szolgáltató műfaj. Rendkívüli körülmények között elhunyt férfi-

¹⁰ Kunt Ernő 1987.153-164.

¹¹ Kríza Ildikó 1993. 16-19. alapján.

¹² Németh Valéria ezt a részt Jézusi versnek nevezte.

¹³ A témáról ír még: Jung Károly 1978. 149-152.

¹⁴ Az alfejezet Katona Imre 1982. 133-144. alapján készült, ahogy ezt a címe is mutatja.

ak mondják el esetüket és siratják el magukat ill. emlékeznek meg róluk. Hasonlítanak az énekes búcsúztatóhoz, de jóval több hatást fogadnak be a balladák és a búcsúztató jellegű népdalok felől. Ez a műfaj már kívül rekedt a hivatalos és közösségi szertartásokon.

A négy halotti énektípus elmúlásának megvan a maga forгатókönyve. Leghamarabb talán a siratóének szorult vissza, majd a hatósági tilalmak miatt az otthoni ravatalozáshoz kapcsolódó virrasztóénekek, vidékenként viszont hallható még az énekes búcsúztató és a siratóballada is. Az elmúlás folyamata átmenetek sokaságán keresztül zajlik le.¹⁵

A halotti búcsúztatók kutatása

A búcsúztató több évszázada jelen van kultúránkban, mégis hosszú ideig elkerülte a kutatók figyelmét. A hazai folklorisztika elszórt adatoktól eltekintve csak most kezdett felfigyelni rá. A kutatók szerencséje, hogy zömmel lejegyzett szövegekről van szó. A néprajzi érdeklődés kibontakozása óta a halottas szokásokkal foglalkozó kutatók mind említést tesznek a halotti búcsúztató szokásáról, de különösebb jelentőséget nem tulajdonítanak neki. Közhelyekkel tarkított, különösebb esztétikai értéket nem hordozó kántori szerzeményként tartják számon. Kodály Zoltán a Magyar Népzene Tára V. kötetében és a Magyarság Néprajza kötetben, a népi kultúrából való kibontakozás tüneteként kezeli. A Magyar Népzene Tárában problémaként veti fel, hogy a siratón kívüli egyéb halottas énekeink szinte teljesen feldolgozatlanok. Ennek okát javarészt abban látja, hogy a témához kapcsolódó kéziratos énekeskönyvek kutatása sem kielégítő, a kántori búcsúztató könyvek módszeres gyűjtésére sem került eddig még sor. A szerzők kérdésként vetik fel a halotti búcsúztatók korát és azt, hogy párhuzamosan élt-e a siratóval, vagy annak szerepét vette át.¹⁶ A Magyar Néprajz Népköltészet című kötetében nem kapott helyet, csak a temetkezési szokásoknál tesz róla említést Kunt Ernő. A műfaj funkcionális értékelésére tesz kísérletet, ezáltal új megvilágításba helyezi a kérdést. A témával azóta érintőlegesen foglalkozott munkáiban Forrai Ibolya, Katona Imre, Szendrey Janka, Tátrai Zsuzsanna és Ujváry Zoltán.¹⁷ Kríza Ildikónak 1993 - ban megjelent munkája áttörésnek számít a műfaj kutatásában, ő készítette az eddigi kutatásokról irodalmi áttekintést is. Arra is rámutat munkájában, hogy csak további átfogóbb gyűjtő és kutatómunka után lenne tisztázható, hogy a halotti búcsúztató milyen hatások alatt fejlődött ki és alakult egymástól távol eső vidékeken, és milyen a műfaj elterjedtsége. Rámutat arra is, hogy a búcsúztató énekek formakincsének vizsgálata nem lehetséges a kéziratos énekanyag számbavétele nélkül, itt említi meg Antal József makói plébánost, de mint tudjuk, az ő hagyatéka jobbra feldolgozatlan.¹⁸ A témában legutóbb Bartha Elek munkája jelent meg, aki négy dél-gömöri

¹⁵ Ez az elmúlási folyamat érhető tetten Szajánban is.

¹⁶ Magyar Népzene Tára 1966. 21-24.

¹⁷ Bartha Elek 1995. 10.

¹⁸ Kríza Ildikó 1993. 9-10.

kántor halott búcsúztatóit jelentette meg, közölve a paraszkántorok életrajzát és a témával kapcsolatos észrevételeit.¹⁹ A téma kutatásában rendkívüli előrelépést jelent a Létünk című folyóirat 1998-as száma, amely a Kiss Lajos Néprajzi Szakosztály 1997-es konferenciájának anyagát tartalmazza. A konferencia a kántorok, parasztkántorok hitéletre gyakorolt kiemelt szerepét vizsgálta.²⁰ Ha az általam kutatott területen keresem a téma vizsgálatának előzményeit, meg kell említenem Bálint Sándor, aki a szegedi nagytáj vizsgálatakor rámutatott, hogy az olyan Szegedről dohánykertészek által benépesített falvak, mint Szaján máig is őrzik a szegedi anyatáj-szokásait.²¹ Jung Károly is vizsgálta a búcsúztatók szerepét a halálhoz kötődő szokások rendszerében.²² Silling István pedig a búcsúztatók eredetének, történetiségének szentelt nagyobb figyelmet.²³

A műfaj kialakulásának kérdése

A műfaj kialakulását és későbbi alakulását tekintve nagyon sok még a fehér folt, számos tisztázásra váró kérdés merül fel. A Régi Magyar Költők Tárának egyes halotti versei ékes bizonyítékai, hogy a halotti búcsúztató évszázadokon át fontos és kedvelt műfaj volt. „A kéziratos énekeskönyvek számbavételekor is szembetűnő, hogy a halotti búcsúztató divata a XVII. és a XVIII. században alapvetően meghatározta a temetési szertartást.”²⁴ Írásos adataink a XVII. századtól kezdődően mind a társadalom rangosabb tagjai felett mondott halotti búcsúztatókra vonatkoznak, amelyek vagy kéziratos, vagy nyomtatott formában maradtak meg. A kor prédikátorai is mondtak búcsúztatót a temetési beszéden kívül, amit szét is osztottak a jelenlevők között. Ez talán kapcsolatban áll a kor iskoláztatásában helyet kapó poétikai oktatással, a protestáns kollégiumi költéssel. Számos írásos dokumentum utal még emellett a hagyomány meglétére, pl. Révay Erzsébet levele Radvánszky Jánosnak, amelyben arra kéri, hogy halála esetén csináltasson a számára halotti verset, ill. Tsepregi Turkovitz Ferentz: Halotti oratio Korda Borbála felett című munkája, amely egy 24 versszakos búcsúztatót is tartalmaz. Még a XIX. század elején is nyomtattak éneket gazdag birtokosok, előljárók temetésén. Paraszatok, jobbágyok temetésén előadott halotti búcsúztatókról csak a XIX. sz. közepétől állnak rendelkezésünkre adatok.²⁵ A paraszti temetéseken való megjelenésénél az is kérdés, hogy párhuzamosan élt-e a siratással vagy lényegében annak a szerepét vette át. A szokás kialakulásában így mindenképpen a felsőbb társadalmi körökben kialakult temetkezési ízlés hatását kell keresni.²⁶ Ugyanezt a folyamatot bizonyítják

¹⁹ Bartha Elek 1995.

²⁰ Barna Gábor 1988. 167-176.

²¹ Bálint Sándor 1946. 58-69. és 1980 187-212.

²² Jung Károly 1978.

²³ Silling István 1991.

²⁴ Kríza Ildikó 1993. 9.

²⁵ Kríza Ildikó 1993. 10-12.

²⁶ A búcsúztatók irodalmi megjelenésére példa Jókai Mór A kőszívű ember fiai és Mikszáth Kálmán Szent Péter esernyője című regényében a temetési szertartás leírása.

Silling István levéltári kutatásai is²⁷, miszerint a főúri halotti búcsúztatók egyes elemei apró változtatásokkal, de megjelennek a paraszti búcsúztatókban is. Az előzővel egyenértékű előzménynek tekinthető az egyházi énekes könyvek hatása is. A Cantus Catholicinek, a Kájoni János-féle Cationale Catholikumnak, az Illyés István szerkesztette Halottas énekeknek, a Zsasskovszky féle énekgyűjteménynek a halottas népköltészetre tett hatása nem kétséges.²⁸ Számos gyűjtés bizonyítja, hogy a kántorok igen jól ismerték ezen könyvek anyagait. Nem is beszélve az egyéb egyházmegyék által kiadott énekeskönyvekről és más vallásos irodalomról. Gyakoriak a búcsúztatókban a sor vagy versszak átvételek némi átalakítással vagy anélkül, ill. a motívum és tartalombeli egyezések. Érdekes egymásra hatást mutat, hogy az egyházi énekeskönyvek is éltek azzal a formulával, amelyet később tiltanak, hogy a halott nevében egyes szám első személyben szóljon a búcsúztató.²⁹ Az egyházi énekeskönyvek személyes hangvétele, közvetlen beszédstílusa, szóhasználata is hatott a kántorok alkotásaira. Hangsúlyozni kell ismét, hogy a búcsúztatók formakincsének áttekintése nem lehetséges a kéziratos hagyomány számbavétele nélkül, de ez még várat magára. A búcsúztatók jelentőségéről árulkodik a már említett kéziratos, halotti búcsúztatókat tartalmazó könyvek népszerűsége, elterjedtsége. Minden egyes területnek megvolt a maga, jól bevált, kiemelkedő kántor egyénisége által összegyűjtött, és kiadott búcsúztató gyűjteménye, amit a környékbeli kántorok előszeretettel használtak. Tizócki Mihály, volt szajáni kántor kiemelte ezeknek a könyveknek a kántorképzésben való szerepét. Szajánban nemcsak az általam kutatótt mindhárom kántor használta ezeket a búcsúztató könyveket, de szerepet kaptak a virrasztóban való éneklésben is. A Varga Lajos által Jászárokszálláson kibocsátott A mi Urunk Jézus Krisztus mondta: Nem halt ő meg csak aluszik! Halotti gyász-énekek című gyűjteményét, és az Ocskay Gyula által Ó-Kanizsán, 1897-ben összeállított Népies búcsúztatók című kötetet sikerült fellelnem a kántoroknál és énekes asszonyoknál.

Alkotók, alkotás, alkotási folyamat

A halotti búcsúztatók szerzőinek és előadóinak kérdése újabb adalékkal szolgálhat a kántorok, parasztkántorok, előénekesek szerepének vizsgálatában.³⁰ A halotti búcsúztató megírása és eléneklése nem tartozik a kántorok hivatalos feladatköréhez, mégis mindhárom általam megkérdezett szajáni kántor ezt tartotta kántori tevékenysége szinte legfontosabb elemének. A közösség elvárja tőlük, és jelentős mellékjövedelmet is jelent számukra, hiszen ezért külön fizetést kapnak.

Tanulmányaikat, képzettségüket tekintve jelentős különbség van a három kántor között. Tizócki Mihály két évig Adán egy híres bácskai kántornál tanulta a kántorságot, Németh István hat hónapos kántori tanfolyamot végzett, Gubacskó

---

²⁷ Silling István 1991.

²⁸ Kríza Ildikó. 1993. 26-28. alapján.

²⁹ Bartha Elek 1995. 137-138.

³⁰ Beszédes Valéria 1998. 274-285.

Zoltán pedig alapfokú zeneiskolai tanulmányaira alapozva önképzéssel, idősebb kántoroktól kért segítséggel sajátította el a kántorsághoz szükséges ismereteket. Kántori tanulmányaik szálai a Bácskába, Nagypál Mihály híres adai kántorhoz vezetnek, aki kántori nemzedékeket tanított. Ez a Nagypál Mihály volt Tizócki József és Németh István mestere, és azé a Szemerédi Józsefé, aki később Gubacskó Zoltánt segítette a kántori pálya felé. Tizócki József így emlékezett vissza kántori tanulmányaira: *“Adán naponta két szentmise volt, ezeken részt kellett venni a tanoncoknak a kántor mellett, aki mise közben mindig magyarázta, hogy most melyik ének következik. A mise után pedig jött a gyakorlás, zeneelmélet, orgonálás, harmóniumozás. Mindig volt valami zeneelméleti házi feladat, kottamásolás is. A második évben már ránk bízta a vecsernye elvégzését, a csöndes miséket, és a lorettói litániákat... Havonta 200 kilogramm csöves kukorica volt a tandíjunk, mivel a kántornak is volt gazdasága és feletette a jószágokkal. Itt tanultunk meg nála búcsúztatót írni is. Lírai érzék kell a búcsúztató megírásához. Vannak előírt formái is, de össze is kell tudni állítani, hogy rímeljen is, valahogy nézzen is ki, ne csak olyan összevetett legyen. Nagypál Mihály a Monarchia korából származó búcsúztatók mintakönyvek alapján tanította meg nekünk a búcsúztató írást.”*

Mindháromukról kiderült a beszélgetések során, hogy a kántorság kitanulásakor fontos szerepet kapott a búcsúztató szerzés. Felesége elmondása szerint Németh István is ilyen régi búcsúztató könyvek és mesterétől kapott, már megírt különböző esetekre szóló búcsúztatók alapján tanult bele a búcsúztató szerzésbe, majd egy ideig feleségével együtt dolgozva tanította be Valikát is. Szájában ugyanis köztudott dolog volt, hogy nagyrészt Németh Valéria írta férje búcsúztatóit. Gubacskó Zoltánt a már említett Szemerédi József oktatta a búcsúztatásra, az első néhány búcsúztatót közösen írták meg.

A búcsúztatóírásba való beletanulás kinél hosszabb, kinél rövidebb időt vett igénybe. A szajáni kántorok, ha csak a szükség másként nem hozza, pl. több temetés van egy nap, vagy sürgős az eset, igyekeznek nyugalmas, csendes, lehetőleg esti időszakot választani a búcsúztató megírására. Németh Valéria így beszélt erről: *“Leginkább éjjel írtuk a búcsúztatót, de ha kellett, délelőtt is dolgoztunk rajta... Ketten csináltuk, hogy jobban tudjunk figyelni. Sértődés lehet belőle, ha valaki kimarad belőle, ezért nagyon kell ügyelni a megírásakor. Volt, hogy én ültem az asztalnál és a férjem diktálta, volt, hogy fordítva. Aztán már mindet én csináltam, mert az Uram nem szerette törni a fejét, hogy hogyan pászoljonak a rímek. Sosem maradhatott a megírás az utolsó percre, ez nekünk olyan fontos feladat volt, ami mindennel szemben előnyt élvezett. Ha dohányszedés volt, vagy kukoricakapálás, akkor is ez volt az első, ezt kellett csinálni.”* Az általánosan elterjedt megállapítás alól, miszerint a búcsúztatót mindig az adja elő, aki szerezte, kivétel Németh Istvánéé esete, ahol a feleség írta a búcsúztatókat, és Gubacskó Zoltánéknál is beszél a kántor édesanyja a búcsúztató írásba.

A kántor tehát elkészíti a már meglévő egyházi énekekből kölcsönvett dallamra a szótagszám szerint pászoló, a sorvégeken rímelő búcsúztató éneket. Gondosan ügyel rá, hogy a megrendelésnek megfelelően senki ne maradjon ki belőle, és mindenki a megfelelő helyen legyen megemlítve. Az elkészítési idő attól függ, hogy

mennyire gyakorlott a kántor, és milyen nagy az elhunyt családja, ismeretségi köre, milyen hosszú búcsúztatót kell írni. Gubacskó Zoltán elmondása szerint kezdetben akár fél nap is írt egy búcsúztatót, ma már viszont egyszerűbb esetekben akár fél óra alatt is elkészíti. Tizócki Mihály és Németh Istvánék külön lapokra írták a búcsúztatókat, feljegyezve rá a halott nevét, korát, a temetés helyét és időpontját, míg Gubacskó Zoltán ugyanezen adatok kíséretében füzetbe gyűjti sorba búcsúztatóit.

A búcsúztatót azonban nem elég megírni, azt elő is kell adni. Az előadás, a temetés alkalmával dől el, hogy sikeres volt-e a megírás. A megkérdezettek válaszaiból egyöntetűleg az derült ki, hogy a búcsúztató akkor jó, ha sírnak rajta. *“Mióta csinálom, rájöttem, hogy akkor jó egy búcsúztató, ha rínak rajta, ha nem rínak, akkor nem jó. A búcsúztatói rész alatt olyan csönd van, hogy a légy zümmögését is meg lehet hallani. Sokan nem is részvétből jönnek el a temetésre, hanem meghallgatni a búcsúztatót. Síri csönd van, mindenki beleéli magát, hogy most éppen hozzá szól a halott. Ez a temetés legfelzaklatóbb része, talán ezért is fizetik külön.”* (Gubacskó Zoltán)

A búcsúztató sikeressége természetesen nemcsak a "szívreható" szövegen múlik, hanem az előadásmódon és a szép, jó erős énekhangon is. A kántor részéről persze mindez igen komoly lelkiert is kíván. *“A temetés azért mindenki számára megrázkódtatás. Én próbálok nem gondolni bele, mit is csinálok tulajdonképpen, mert másképp nem bírnám. Józsi bátyám, aki betanított a kántorságba idősebb korában már nem tudott búcsúztatni, mindig elsírta magát. Gyengébb lett a szíve, meg már egyre inkább belegondolt abba is, hogy ő is elmegy hamarosan.”* (Gubacskó Zoltán)

Ha a szerzők indíttatását vizsgáljuk, mindhármukra jellemző a vallásos elhivatottság és a közösségi elvárásnak való megfelelési szándék. Feladatuknak, erkölcsi kötelességüknek tekintik a búcsúztatást, ezt bizonyítja az is, hogy elbúcsúztatják megrendelés nélkül is az egyedül maradottakat, szegény nincsteleneket. Szajánban csak az megy el búcsúztató nélkül, akinek, vagy aki családjának ez a külön kívánsága. A szajáni kántorok nem csak falujukban látták el ezt a feladatot, hanem ismeretségüknek és szívreható búcsúztatóiknak köszönhetően a környező településekre is előszeretettel hívták el őket egy-egy temetésre. Gubacskó Zoltán ma is eljár búcsúztatni Kisoroszra, Padéra, Kikindára, Jázovóra, Mokrinba, ha hívják. Sokszor nemcsak a magyar temetésekre, de a szerbeknek, cigányoknak is kéri, írjon búcsúztatókat, de ennek a nyelvi nehézségek miatt nem tud eleget tenni.

A kántori búcsúztatót Szajánban a kántori fizetéstől és a temetésért járó összegtől függetlenül díjazták. A búcsúztatók ára mindhárom kántor idejében kapcsolatot mutatott az éppen aktuális egy napi napszámért járó bérrel. *“A búcsúztató ára általában egy napi napszám volt, ha rövid a búcsúztató, akkor gyenge napszám, ha hosszú, akkor erős napszám. Egy hosszabb búcsúztatót, húsz versszakost akár fél nap is írtam, a rövidebbekkel néhány óra alatt készen voltam.”* (Tizócki Mihály)

“A mi időnkben a búcsúztatásért meg volt szabva egy összeg, öt Márka, egy napi napszám volt az akkoriban, előtte volt olyan kántor is, aki versszakonként

megfizetette a búcsúztatást, ahány versszak annyiszor iksz összeg.” (Németh Valéria)

“Volt olyan időszak, és most is vannak olyan helyek, ahol versszakonként fizetik a díjazást a kántornak. Mióta én itt vagyok, mindenkitől egységesen egy napi napszámot kérek a búcsúztatóért. Mindenki egyforma, mindenkinek egyforma hosszú búcsúztató jár. Igazságosan három napszámot kellene kérnem, egyet a megírásért, egyet amiért elmegyek a halotthoz, egyet a kántorságért, de összesen csak egyet kérek, mer’ sajnálom az embereket, tudom, hogy élnek, milyen szegények.” (Gubacskó Zoltán)

A búcsúztatókhoz, az alkotáshoz, az alkotási folyamathoz való viszonya is eltérő a három szerzőnek. Tízócki Mihálynál, hármuk közül a legképzettebb kántornál, mint a kántorság velejárója, “hivatalt kötelesség” jelenik meg a búcsúztatószerzés, nála figyelhető meg a leghívebb ragaszkodás a kántori hagyományokhoz is. Németh Valériánál inkább az emberi segítőszándék a domináns, emberbaráti kötelességének tekintette a búcsúztatást. Kevésbé változatosak a szövegei, közhelyekkel, állandó formulákkal leggyakrabban élő szerző a hármuk közül. Gubacskó Zoltán - aki nemcsak a templomban, de a lakodalmakban is foglalkozik zenéléssel - rendelkezik közülük a legerősebb szerzői öntudattal. Kevésbé ragaszkodik típusokhoz, sablonokhoz. Minden búcsúztatója egyedi, személyre szabott, gyakran merít ihletet a népdalszövegekből, lakodalmi nótákból.

A halotti búcsúztatók funkciói

A gyászolók számára nagyon fontos lélektani funkciót tölt be a halotti búcsúztató. A visszaemlékezések alapján máig is ezt tartják a temetés legmeggrázóbb, legemlékezetesebb részének.

“A búcsúztató nagyon megható, nagyon ríkatós. Attól is függ persze, hogy ki halt meg. Más, ha egy nyolcvan éves néni, és más, ha egy harminc éves fiatal ember vagy asszony. Előfordul, hogy akit említenek a búcsúztatóban, az kicsit előrébb lép, vagy kiabál, jajveszékkel, de a mikor ez a plébános idejött, próbálta ezt megfékezni. A búcsúztatót úgy kell megírni, mintha a halott szólalna meg, az ő nevében. Ő búcsúzik a hozzátartozóitól. Ez Szajánban egy olyan szokás, amihez nagyon ragaszkodnak, jobban, mint más falvakban. Másutt már egyre inkább elhagyják, Kikindán se annyira szokás már. Mostmár inkább csak Az ember rövid az élet éneket éneklék helyette.” (Németh Valéria)

“A családos anyák búcsúztatása a legszívzaggatóbb. A búcsúztatást az emberek olyan nagyon a temetés részének tartják, hogy szerintük nem is temetés, ahol nem hangzik el a búcsúztató.” (Palatinus Katalin)

A halotti búcsúztató megfogalmazása tökéletesen megfelel annak a pszichikai stratégiának, amit a parasztság körében él a tragédia feldolgozására.³¹ A stratégia lényege az, hogy a veszteségtől leginkább sújtottak a legrövidebb úton essenek át a veszteség okozta sokkhatáson, akár szélsőséges módon. Eszközül szolgál erre a

---

³¹ Kunt Ernő 1987. 160.

hagyományok szigorúan elvárt betartása, amely egyfelől lehetőséget ad az érzelmeik felszabadítására, másfelől éppen a hagyomány erejével igyekeznek kordában tartani a kitöréseket. Ebben az értelemben a hagyomány fegyvelmező erejéről beszélhetünk. Ennek a lélektani stratégiának másik eszköze a közösségi jelenlét. A halál pillanatától szinte a nyilvánosság színe előtt folynak a halott körüli szokások. A közösségi jelenlét szintén átsegítheti a gyászolókat az érzelmi megpróbáltatásokon, és fegyvelmező keretet is biztosíthat. A búcsúztató a temetési szokás körön belül fordulópontot jelent, a halott fizikai jelenlétének záróaktusáról van szó. A búcsúztató elhangzásáig az elhunyt jelen van, a búcsúztató jelenti a testnek és a léleknek egy új környezetbe való átkerülését. Ez az új környezet egyfelől a temető, másfelől pedig a reménylett öröklét.³²

A halotti búcsúztató a lélektani mellett komoly társadalmi funkcióval is rendelkezik. A halottól való búcsúvételt, a búcsúztató elhangzását az egész közösség erkölcsi kötelességének érzi. A nincstelennek, máshonnan elszármazottnak is joga van a búcsúztatáshoz. Az ének tartalma az elhunyt kora, neme, és halálának körülményei mellett tanúskodik társadalmi helyzetéről, rangjáról, emberi kapcsolatairól.³³

88 esztendőt éltem itt veletek
10 évi özvegység megviselt engemet
2 hónap betegség gyorsan leterített
Kedves családjaim minden jót tinétek.

(Gubacskó Zoltán búcsúztatója a 88 éves
Nagy Magdolna temetésére, 1997.)

Sokszor a hátramaradottak közötti viszonyokat is rendez. A búcsúztató éneken való említés sorrendje, és az adott személytől való búcsúzó versszak hossza, a családban elfoglalt pozíciójára, az elhunyttal való kapcsolatára és esetleges családi konfliktusokra is utalhat. Az is sokat elárulhat a családi viszonyokról, ha valakit szándékosan kihagynak a búcsúztatóból, ha a kántor valakiről véletlenül nem tenne említést, abból komoly sértődés, harag származhatna. Ez megnehezítené a hátramaradottak helyzetét, akik pedig most még inkább rászorulnak a közösség jóindulatára. A kántoroknak ismerniük kell a falu belső, érzelmi helyzetét, de követniük kellett a megrendelők utasítását is, úgy, hogy az esetleges konfliktushelyzetet elkerüljék. " *Igyekszem mindenkinek szépet írni, de nem mindenkit egyformán sirat meg, sajnál a családjá, tán mintha a szegényeket jobban. Van, akiről az egész falu tudja, hogy otthon folyton veszekedtek, marakodtak, de hát ezt nem szabad leírni a búcsúztatóba, csak a jókat. Viszont olyat se mondhatok, ami fantáziálás. Át kell élni valamennyire mindenki tragédiáját.* " (Gubacskó Zoltán) Talán ezen konfliktus helyzetek kikerülése végett, a halotti búcsúztatók idővel egyre személytelenebbek lettek.

---

³² Kunt Ernő 1987. 161-162.

³³ Bartha Elek 1995. 143-146. alapján.

A búcsúztatók vallási funkciója igen érdekes probléma.³⁴ A műfaj életében, megnyilvánulásában végigvonul az az ellentmondásos viszony, amely a valláshoz és az egyházhoz kapcsolja. A halotti búcsúztatókra általában jellemző, hogy keresztény világszemléletet tükröznek. Vallási tartalmait, hitbéli mélységeit elsősorban a szerző személye, hitbéli jártassága határozza meg. A búcsúztatókat átszövik a vallásos utalások, az e és túlvilágra vonatkozó vallásos megállapítások, az isteni kegyelem kérése. Néhány példa erre:

És most kegyes Jézus, Istennek szent Fia

Tehozzád szól ajkam utolsó imája

Mária, Szűz Anya jöjj segítségemre

Lelkemet vegyétek az örök életbe.

(Németh Valéria búcsúztatója a 67 éves
Törkö Imre temetésén, 1971.)

Aki a Golgotán kereszten vérezett

És feltámadásával emberek üdve lett

Jézus Krisztus hívott magához engemet

Hogy nála leljem az örök üdvömet.

(Németh Valéria búcsúztatója a 82 éves
Csömöre Verona temetésén, 1971.)

A vallásos motívumok, mintegy az egész közösség okulására felhívják a figyelmet arra, hogy az ember életében legfontosabb a vallásos Istennek tetsző élet. A megszólításokban gyakran helyet kapnak egyházi személyek, papok, rózsafüzér társulati tagok.

Mária társulat töletek is válok

Szent füzérekbe nem teszek több virágot

Mária kegyelmét égből kérem rátok

Legyen az életetek az Istentől áldott.

(Németh Valéria búcsúztatója a 81 éves
Bálint Ilona temetésén, 1988)

A halotti búcsúztatók ösztönzőleg hathatnak a hitéletre, különösen ha az elmúlt évtizedekre gondolunk, nem is beszélve arról, hogy a határon túli vidékeken szinte egyedüli anyanyelvi része lehetett a temetésnek, de sokszor egyáltalán az egyházi szertartásoknak. Szájában szerencsére még az egész temetési szertartás magyar nyelvű. A szakrális tartalom ellenére már a XVII. század óta vannak nyomai az egyházi tiltásnak. Szájánra ez sem jellemző, a jelenlegi plébános, ugyanúgy, mint az eddigiék, tiszteletben tartja a hívők ragaszkodását a búcsúztatókhoz és a szertartás részének tekinti. Az egyházi ellenállásnak több oka lehetett, bár az indítékok még nem teljesen tisztázottak. Egyrészt a teológiailag nem mindig megfelelően képzett parasztkántorok énekei nem mindig feleltek meg az egyház által kanonizált tanításnak. Sokszor túl együgyűnek, ostobának tartotta az egyház ezeket a kántori szerzeményeket, így nem engedhette meg, hogy az egyházi szertartás részét képez-

³⁴ Bartha Elek 1995. 146-148. alapján.

zék. Másrésztől elképzelhető, hogy a halotti búcsúztató szokása túlságosan népszerű volt s mintegy konkurenciát jelentett az egyház által kézben tartott szertartás számára. Valószínűleg a tiltásnak tulajdonítható a műfaj teljes vagy végleges viszszaeszesztorulása egyes területeken.³⁵

A búcsúztató szövegek szerkezeti, tartalmi, motívumonkénti elemzésére, típusainak elkülönítésére – annak a sokrétű háttértudásnak³⁶ a hiányában, ami ehhez szükséges lenne – nem vállalkozom ebben a dolgozatban. A közölt szövegeket azonban igyekeztem úgy válogatni, hogy a lehető legnagyobb változatosságot mutassák az elhunytak korát, nemét, halálának körülményeit illetően. A szajáni szövegek jól bemutatják napjaink búcsúztatóinak általános jegyeit: a szövegek egyre rövidebbé válását, a kevesebb rokoni kapcsolat megemlítését, illetve a búcsúztatóban szereplők teljes nevének elhagyását, és csak keresztnéven, vagy rokonsági fok szerinti megemlítését. A külön-külön versszakok szerinti búcsúzás helyett egy versszak akár 6-7 személytől, egész közösségektől való búcsúvétel is lehet. Ez a már oly sokszor elbúcsúztatott, de Szajánban a közösségi igény által máig is életben tartott műfaj hiteles krónikáját, társadalomrajzát adja a faluközösségeknek, a szövegekben egyre gyakrabban megjelenő szerb nevekkal és a „távoli messzeségből” a temetésre hazajönni nem tudó elszármazottak említésével.

IRODALOM

BARTHA Elek

1995 Halotti búcsúztatók a dél-gömöri falvak folklórájában I. Debrecen

BARNA Gábor

1998 Parasztkántorok-, kántor-népének In: Létünk XXVIII.évfolyam 3-4.szám, Forum Könyvkiadó, Újvidék, 167-176.

BARTÓK Béla – KODÁLY Zoltán (szerk.)

1966 A Magyar Népzene Tára, V. Siratók. Sajtó alá rendezte: Kiss Lajos – Rajeczky Benjamin Akadémiai Kiadó, Budapest

BÁLINT Sándor

1946 A halálhoz és temetéshez fűződő szegedi néphagyományok. In.: Az Alföldi Tudományos Intézet Évkönyve I. 1944-45. (szerk.) Bartucz Lajos Szeged, 58-69.

1980 Halál, temetés, túlvilág. In.: A szegedi nemzet.(A szegedi nagytáj népélete) 3. rész In.: Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1978/79-2. (szerk.) Trogmayer Ottó Szeged, 187-212.

BESZÉDES Valéria

1988 Egy szabadkai külvárosi kántor tevékenysége In: Létünk. XXVIII. Évfolyam 3-4. szám, Forum Könyvkiadó, Újvidék, 274-285.

JUNG Károly

1987 Az emberélet fordulói. Gombosi népszokások. Forum Könyvkiadó, Újvidék

---

³⁵ Kríza Ildikó 1993. 28-29.

³⁶ A kéziratos énekeskönyvek, egyházi halottas énekanyag, irodalmi sűrversek ismeretére gondolok itt.

KATONA Imre

1982 Halottas énekköltészetünk tiszta és átmeneti műfajai. In.: Halottkultusz. Elő-munkálatok a Magyarság Néprajzához 10. (szerk.) Hoppál Mihály – Novák László, Budapest 133-144.

KRIZA Ildikó

1993 Felsőnyéki halotti búcsúztatók. MTA Néprajzi Kutatóintézet, Budapest

KUNT Ernő

1987 Az utolsó átváltozás. A magyar parasztság halálképe. Gondolat Kiadó, Budapest

SILLING István

1991 A halotti búcsúztatók eredete. Magyar-Szó. 1991. július 13-i szám. Újvidék

Totenklagetexte in Szaján

MÁRIA BIHAR

Im Aufsatz wird die Totenklage, eine Gattung unserer Totenliederdichtung, unter Einbettung in die reichgefächerten Totenbräuche dargestellt. Neben einem forschungsgeschichtlichen Überblick des Genres befasst sich der Artikel auch mit Fragen der Herausbildung dieser Gattung.

Der Brauch der Verabschiedung der Toten ist in Szaján – trotz des mehrere Jahrhunderte alten Verbotes – infolge des Gemeinschaftsanspruches auch bis heute am Leben geblieben. Er fügt sich nahtlos in die Vorstellung des Bauerntums von dem Tod ein und verhilft den Trauernden als psychologische Strategie auf eine schnelle, aber drastische Weise, den schmerzhaften Verlust ihres Nächsten zu verarbeiten.

Während der Arbeit verlagerte sich der Akzent – dank des günstigen Umstands, dass bei der Datenerhebung die Möglichkeit bestand, mit drei, sich im vergangenen halben Jahrhundert im Amt ablösenden Verfassern, d. h. Kantoren Interviews zu machen – auf den Kantorenberuf und den Verlauf des Verfassens von Totenklagen. Die Frage nach der Person der Verfasser und der Vortragenden der Totenklagetexte kann als zusätzlicher Beitrag zur Untersuchung der Rolle der Kantoren, Bauernkantoren bzw. der Vorsänger dienen. Verfassen und Vortragen von Totenklagen fallen eigentlich nicht in den offiziellen Aufgabenbereich der Kantoren, dennoch halten sie beides für den beinahe wichtigsten Bestandteil ihrer Tätigkeit.

Die am Ende des Aufsatzes angeführten Texte zeigen sehr deutlich die allgemeinen Wesenszüge der Totenklage unserer Tage. Charakteristisch sind die immer kürzer werdenden Texte, die Erwähnung immer weniger Verwandtschaftsbeziehungen bzw. der Verzicht auf den vollen Namen der in der Totenklage angesprochenen Personen, die nur mit Vornamen oder nach Verwandtschaftsgrad erwähnt werden.

Das schon so oft verabschiedete Genre der Totenklage liefert eine authentische und wirklichkeitstreuere Chronik der Dorfgemeinschaft, indem immer öfter serbische Namen und Namen von aus dem Ort abgewanderten Ungarn erwähnt werden, die „aus der weiten Ferne“ nicht zur Beerdigung kommen konnten.

Szövegekölés

Németh István és Németh Valéria búcsúztatói:

1. Törkö Imre felett, 1971. január 13-án temették, élt 67 évet

Átölelt a halál - Hideg karja engem,
Bús hideg hónapja - El kell immár mennem.
Nem fáj most már semmim - Oly nyugodtan fekszem.
Ez a bús koporsó - Gyógyított meg engem.

Szomorú harang szó - Kondul meg felettem
Sirató bús arcok - Állnak körülöttem.
67 év terhét - Viszem a sírba le,
Hol már nincs többé - A kínok tengere.

Sötét a koporsó - Hideg a sír mélye,
De gyógyulást adnak - A szívnek sebére.
4 év óta én már - Sínylődtem betegen
3 napi kínnal - Bevégeztem életem.

Csendesen hull könnye - A bús özvegyének
Istenhez sóhajta - Bánatát szívének,
Repül hő imája - A csillagokon át
Oda fenn megnyeri - Lelkének nyugalját.

Itt e koporsóban - Fájdalmunk közepette
E jó édes atya - Csendesen elpihen.
Ó hogy higgyük el már - Hogy te nem vagy többé,
Hogy szerető szíved - Már a hideg földdé.

Hozzá tartozói - Ne sírjatok érte
Engedjétek békén - Csendes nyughelyére
De hogyha még egyszer - Felrebegne nyelve
E gyarló világról - Csak panaszt emelne.

Ó de szerettelek - Nagyon benneteket,
És nem válhatok el - Szó nélkül töletek.
Ha már a koporsó - Földél itt van rajtam
Végső búcsúzásra - Nyitom meg az ajkam.

Sziráki Verona - Drága feleségem
Akivel negyvenhat 46 - Boldog évet éltem.
Köszönöm tenéked - A sok szeretetet,
Mellyel az életem - Mindig körülvetted.

Törköly Sándor kedves – Szeretett jó fiam,
Tóth Ilona mennymmel – Vegyétek búcsúmat.
Hit, remény, szeretet – Lakja szíveteket
Köztetek maradjon – Testvéri szeretet.

Törköly Anna kedves – Édes jó leányom,
Ne sír hogy nincs atyád – Többé e világon.
A jóságos Isten – Vigasztaljon téged
Micsz Ferenc vejemmel – Áldja meg élted.

Három jó unokám - Jertek ide hozzám
Nagyatyai áldást – Ad rátok kihült szám.
Ne fűrössze soha - A könny orcátokat,
Míg az élet rögs- Útjait járjátok.

Törköly Ferenc testvér - Fogadd búcsúszavam,
Az élet útjait – Járjad te boldogan.
A te jó pároddal – S kedves családdal
Éljetek boldogan – Míg szívetek dobban.

Törköly Matild kedves- Szeretett testvérem,
A te jó pároddal - Szüzanya segítsen.
Kedves családdal - Boldogok legyetek
Szerető szívemből – Azt kívánom néktek.

Ó jöjj Törköly András – Testvérem búcsúszom
Kedves pároddal – Vegyétek áldásom.
Családtok körében - Boldogan éljetez
Tartsa meg szívetek – Az én emlékezetem.

Elhalt testvéremnek - Kedves családjai
Utolszor búcsúszom – Töletek drágáim.
Kedves családtokkal – Isten vigasztaljon
Kerüljön a balsors - Földi utatokon.

Kedves jó páromnak – Szeretett testvére
Sziráki Andrástól – Búcsúszom örökre.
A te hitveseddel – S kedves családtokkal
Azt kívánom nektek - Éljetez boldogan.

Sógorok, sógornők – Búcsú jobbot nyújtok
Kedves családtokkal – Isten vigasztaljon.
Keresztgyermekeim – Jó párjaitokkal
És jó családtokkal – Szüzanya megóvjon.

Összes jó rokonok – Barátok, szomszédok
Tiszteletemre jött – Kedves vendégeim
Részvét könnyeitek - Én felettem hullnak
Szerető szívemből – Hálám fogadjátok.

És most kegyes Jézus- Istennek szent Fia
Tehozzád szól ajkam – Utolsó imája,
Mária Szűzanya- Jöjj segítségemre
Lelkem vegyétek – Az örök életbe. Ámen.
(Németh István és Németh Valéria)

2. Csömöre Verona fölött, temették 1971. február 15-én, élt 82 évet

Bánatos udvar ez – Szomorú a lélek
Egy drága jó anya – Sötét sírba megy le
Szívünk fájó könnye – Pereg az útjában
Mert költözik tőlünk – Örökös honába.

A legszebb szó az, hogy – Drága édesanya
Benne cseng az élet – Legtisztább szent dala,
Ha egyszer ez elvész – Nem pótolja semmi
Mért is kell jó anyánk – Néked sírba menni.

82 évemmel – Megyek a sírba le
Oda, ahol nem zúg - A kínok tengere
1 hónap óta én- Sínylődtem betegen
10 napi kínnal - Bevégeztem éltem.

Megízleltem én már – Az özvegyi gyászt is
Bú és keservéből – Kijutott nekem is
De énnekem voltak – Oly jó gyermekeim
Aki letörölték – Keserű könnyeim.

10 év előtt elhalt - Kedves jó páromat
Fellelem most ötét – Az égi hazába
Együtt kérjük ott fent – Az egek szent Urát
Itt maradt szeretünk - Óvja az életen át.

Jöjj Ambrus Iona – Gondviselő lányom
Kőműves Andrással – Vegyétek áldásom
Köszönöm tinéktek – A sok szeretetet,
Mellyel az életem - Ti körül vettétek.

Ambrus Mária jó - Lányom megcsókollak
Miklós János vejemmel - Vegyétek búcsúmat,
Ha már nem lehetek - Többé a tiétek
Hajoljon még egyszer - Fölém a szívetek.

Ambrus János kedves- Szeretett jó fiam
Kerepesi Máriával – Áldjon az ég Ura
Fájó szívvel válok- Drágáim tőletek
Az én emlékemet - El ne feledjétek.

Ambrus István kedves – Fiam búcsúm fogadd
Juhász Jolán menyemmel – Éljetek boldogan
Ne éljen a balsors – Viharja titeket
Legyetek áldottak – Míg a földön éltek.

Ó jöjj Ambrus Anna – Szeretett leányom
Ne sírj, hogy nincs anyád - Többé e világon
A jószágos Isten - Vigasztaljon téged
Borbély Istvánnal - Áldja meg az élted.

7 drága unokám – Ki-ki a párjával
Az élet útjait – Járjátok boldogan
2 kis dédunokám – Jertek ide hozzám
Nagyanyai áldást - Ad rátok kihült szám.

Elhalt jó páromnak -Kedves testvérei
Szeretve búcsúzom - Tőletek drágáim
Kedves párotokkal – És jó családtokkal
Éljetek boldogan – Míg szívetek dobban.

Unokatestvérek – Isten már véletek
Kedves családtokkal – Boldogok legyetek
Hit, remény, szeretet – Lakozzék köztetek
Az én emlékemet - El ne feledjétek.

Elhalt jó páromnak – Unokatestvérei
Az én kihült szívem – Tőletek is válik
Ó de szerettelek – Nagyon benneteket
És oly nehéz válni – Drágáim tőletek.

Nászok, nászasszonyok – Búcsúm fogadjátok
Családjaitokkal – Legyetek boldogok
Keresztgyerekeim – Néktek is kívánom
Jézusom segítsen – Földi utatokon.

Mária Társulat - Tőletek is válok
Szent füzérekbe nem – Teszek több virágot
Mária kegyelmét – Égből kérem rátok
Legyen az éltetek – Az Istentől áldott.

Összes jó rokonok – Barátnők, szomszédok
S mind kik körül álltok – Isten hozzád mondok
Kiknek részvét könnye – Én fölöttem hull most
Szerető szívemből – Hálám fogadjátok.

Aki a Golgotán – Kereszten vérzett
S feltámadásával – Emberek üdve lett
Jézus Krisztus hívott – Magához engemet
Hogy nála felleljem – Az örök üdvömet.

És most kegyes Jézus – Istennek szent Fia
Tehozzád szól ajkam – Utolsó imája
Mária Szűzanya – Jöjj segítségemre
Lelkemet vegyétek – Az örök életbe. Amen.
(*Németh István*)

3. Gyömbér Piros fölött, temették 1984. szeptember 25-én, élt 73 évet

Eljöttél hát értem – Végre hideg halál
Gyötrő kínjaimtól - Immár megváltottál
Sokáig szenvedtem – Ezen a világon
Mire megállt szívem – Hogy tovább ne fájjon.

Hosszú sínylődésnek – Tüzeben égtem én
Kiaszott lelkemből – Minden kedves remény.
Ó én nyugton megyek – Pihenni a sírba
Legjobb orvosság a – Sírhan minden kínra.

73 évnek – Terhe nyomta vállam
Az élet utjait – Már fáradtan jártam.
8 esztendő óta – Sínylődtem betegen
9 hónapi kínnal – Véget ért életem.

Ó de szerettelek – Nagyon benneteket
És nem válhatok el – Szó nélkül töletek.
Ha már a koporsó – Födél itt van rajtam
Végső búcsúzásra - Nyitom meg az ajkam.

Első szóm hozzád szól – János jó hitvesem
55 esztendőt – Éltem együtt veled
Itt hagylak már téged – Özvegyek sorsára
A fájó szívedet – Isten vigasztalja.

János kedves fiam - Vedd az áldásomat
A te hitveseddel – Éljete boldogan
Áldásait adja – Reátok az Isten
Kísérje léptetek - Az Ő szent kegyelme.

Károly édes fiam – Isten legyen veled
A te jó pároddal – Áldja meg az élted
Békés boldogságba - Érjetek el oda
Honnan én már többé – Nem térhetek vissza.

4 kedves unokám – Ki-ki a párjával
Az élet útjait – Járjátok boldogan
1 kis dédunokám - Jer csak ide hozzám
Nagyanyai áldást – Ad rád kihűlt szám.

2 kedves testvérem – Egy a messzelétben
Azt kívánom néktek – Szűzanya segítsen
A kedves páromnak - Egy kedves testvére
Az özvegységben - Áldjon meg az Isten.

Sógorok, sógornők – Töletek is válok
Unokatestvérek – Minden jót kívánok
Özvegynászasszonyom – Búcsú jobbot nyújtok
Keresztgyermekeim – Legyetek boldogok.

Összes jó rokonok –Barátnők szomszédok
S mind kik körül álltok – Isten hozzád mondok
Kiknek részvét könnye – Én fölöttem hull most
Szerető szívemből – Hálám fogadjátok.

És most Jézusomnak – Szent nevét kiáltom
Légy kegyes bírám – Én édes Megváltóm
Lelkem benned bízik – Legyen hazám a menny
S testem nyugodjék - Szent nevedben. Amen.
(Németh Valéria)

4. Pap János felett, Padé, temették 1988. augusztus 17-én, élt 33 évet

Ó de szomorúan - Zúg megint a harang
Sötét mély gyászt hordoz – Magában e bús hang
Bánatot s fájdalmat – Fejez ki a szavuk
És e bús hangoktól - Szívünk oly szomorú.

Mély szomorúsággal - Tekintünk terád
Ki ezt a világot – Oly ifjan elhagyád
Sírátjuk a veszted – Te fiatal élet
Rád borulnak sírva – A letört remények.

33 évet - Éltem köztetek
Amiért oly nehéz – Válnom titőletek
A jövő szép terve - Félbemaradt álom
Elragadt a halál - Ez lett az én sorsom.

Ó de szerettelek – Nagyon benneteket
És nem válhatok el – Szó nélkül tőletek,
Ha már a koporsó – Födél itt van rajtam
Végső búcsúzásra - Nyitom meg az ajkam

Kedves édesapám – Isten áldjon téged
Távozó jó fiad – Búcsúzik el tőled
Odafenn az égben – Esedezem érted
Hogy a nagy ég óvja – Minden lépésedet.

Tőled is búcsúzom – Drága édesanyám
Mielőtt sír takar – Csókol a kihűlt szám
Fájó bús szívedre – Isten vigaszt adjon
Szűzanya Mária – Utaidon óvjon.

Isten áldjon téged – Erzsébet testvérem
János hitveseddel – Búcsúmat vegyétek
Hilda s Rudikával - Azt kívánom néktek
Hit, remény, szeretet – Lakja szíveteket.

Pap rokonságnak is - Hűlt szívem kívánja
Itt a földi létben – Éljetek boldogan
Gera rokonságnak - Búcsú jobbot nyújtok
Szeretteitekkel – Égi Atyám áldjon.

Kedves keresztanyám - Tőled is elválok
Családod körébe – Szűzanya megóvjon
Koma és komaasszony – keresztgyerekemmel
Még itt vándoroltok - Jézusom segítsen.

Összes jó rokonok – Barátok, szomszédok
S mind kik körül álltok – Isten hozzád mondok
S kiknek részvét könnye – Én felettem hull most
Szerető szívemből – Hálám fogadjátok.

És most már vigyetek – A sírkertbe engem
Hogyha így rendelte – A nagy Isten nékem
Úr Jézus szent szíve – Végy szeretetedbe
Segítsed a lelkem - Hozzátok a mennybe. Amen.
(*Németh Valéria*)

5. Leszity Sándor felett, Padé, temették 1990. szeptember 30-án, élt 20 évet

Tavaszi életemnek – Viruló rózsája
Íme lehervadt - A sírnak porába
S kiket én szívemmel – Oly nagyon szerettem
Bánatot gyötörve – Zokognak felettem.

Istenem hogy bíztam – Most jön csak az élet
Mely valóra váltja – A sok reménységet
És eljött helyette – A halál-orcája
Lelkem borzalmait – Váltva valóságra.

Megkondult a harang – Mintha csak felsírna
20 esztendőmmel én – Megyek le a sírba
A jövő szép terve – Félbe maradt álom
Elragadt a halál – Ez lett az én sorsom.

Kedves édesapám – Isten áldjon téged
Távozó jó fiad - Búcsúzik tetőled
Odafenn az égben – Esedezem érted
Hogy a nagy ég óvja – Minden lépésedet.

Tőled is búcsúzom – Drága édesanyám
Mielőtt sír takar - Csókol a kihült szám
Fájó bús szívedre – Isten vigaszt adjon
Szűzanya Mária – Utaidon óvjon.

Jöjj Gyöngyi testvérem – Utolszor csókollak
Az élet útjait – Járjad te boldogan
Áldjon meg az Isten – Minden földi jóval
Ne érje az ajkad – Soha fájó sóhaj.

Jöjj kedves nagyatyám – És kedves nagyanyám
Búcsúmat vegyétek – Kiásott síromnál
Nagybácsik, nagynénik – Isten már veletek
Páros s családokkal – Boldogak legyetek.

Unokatestvérek – Tőletek is válok
Szeretteitekkel – Szűzanya megóvjon
Keresztapám s anyám – Néktek is kívánom
A szeretet fénye – Ragyogjon reátok.

A vállalatomnak – Jó tisztviselői
S kedves munkatársak – Hült szívem búcsúzik
Ti köztetek már – Üres marad helyem
Ne érjen a balsors – Viharja titeket.

Összes jó rokonok – Barátok szomszédok
S mind kik körül álltok – Isten hozzád mondok
Kiknek részvét könnye – Én fölöttem hull most
Szerető szívemből – Hálám fogadjátok.

És most már vigyetek – A sírkertbe engem
Hogyha így rendelte - A nagy Isten nékem
Úr Jézus szent szíve – Végy szeretetedbe
Segítsed a lelkem –Hozzátok a mennybe. Amen.
(*Németh Valéria*)

6. Konter Erzsébet felett, Padé, temették 1990. október 28-án, élt 70 évet

Temetésre szól ma – A nagy harang szava
Mert meghalt egy édes – Szerető jó anya
Eljött a fájdalmas – Utolsó órája
Gyászokporsó borult – Könnyek között rája.

Akinek kedvesét – Sír még be nem zárta
S nem bolyongtak árván – Ebben a világban
Ti tudjátok hogy fáj – A szív e percekben
Mikor a kedvesünk – Sötét sírba megy le.

Szülő nélkül maradt – Kedves jó gyermekek
Ti sírjátok el az – Igazi könnyeket
Ti tudjátok hogy mily – Nehéz gyászt viselni
A kedves szülőket – A sírba kísérni.

Megízleltem én már – Az özvegyi gyászt is
Bú és keservéből – Kijutott nekem is
De énnekem voltak – Oly jó gyermekeim,
Akik letörölték – Keserű könnyeim.

70 évnek terhe – Nyomta a vállamat
Az élet útjait – Már fáradtan jártam,
De nem zúgolódok – Isten akarta így
Nem szólhat ellene – Semmit emberi szív.

János kedves fiam – Isten áldjon téged
Írénke menyemmel – Búcsúmat vegyétek
Erzsébet leányom – Az özvegységemben
Jézusom segítsen – Minden lépésedben.

Mariska leányom – Neked is kívánom
József hitveseddel – Égi Atyám áldjon.
4 kedves unokám – Egyenként búcsúzom
1 kis dédunokám – Szüzanya megóvjon.

Imre jó testvérem – Az özvegységben
Kedves családdal – Búcsúmat vegyétek
Elhalt testvéreim – Kedves családjai
Az én kihűlt szívem – Töletek is válik.

Sógorok, sógornők – Isten már veletek
Unokatestvérek -Boldogok legyetek
Nász és nászasszonyok – Búcsú jobbot nyújtok
Keresztgyermekeim –Minden jót kívánok.

Összes jó rokonok – Barátnők, szomszédok
S mind kik körül álltok – Isten hozzád mondok
Kiknek részvét könnye – Én fölöttem hull most
Szerető szívemből - Hálám fogadjátok.

Én most Jézusomnak – Szent nevét kiáltom
Légy kegyelmes bírám – Én édes Megváltom
Lelkem benned bízok – Legyen hozzám a menny
S testem nyugodjék – Szent nevedben. Amen.
(*Németh Valéria*)

7. Nemes Margit felett, temették 1992. január 14-én, élt 81 évet

Van egy temetőhely – Özvegyek számára
A kálváriának – Megszentelt határa
Úr Jézus Krisztusnak – Szenvedése helye
Árvák és özvegyek – Temetkezésére.

Oda mennek tehát – Az árvák s özvegyek
Elhagyott szegények – És bús jövevények
Ott tündöklük az ő – Jutalmuk és fényük
Ott válik örömré – Az ő szenvedésük.

Mert a szegény özvegy – Ha el van hagyatva
Keserű és gyászos – Annak minden napja
Nincs is az özvegynek – Más vigasztalója
Mint egyedül Jézus – Árvák édesatyja.

De énnekem voltak – Oly jó gyermekeim
A kik letörölték – Keserű könnyeim
Szeretve tiszteltek - És ápoltak engem
És gyámoltítottak - Bús özvegységemben.

81 év terhe - Nyomta a vállamat
Az élet utjait – Már fáradtan jártam,
De mielőtt mennék – Pihenni a sírba
Drágáim titeket – Búcsúzásra hívlak.

Isten áldjon téged – Erzsébet leányom
Lajos jó vejemmel - Vegyétek áldásom
Szűzanya Mária- Óvja élteteket
Az én emlékemet - El ne feledjétek.

Tőled is elválok – Irén jó leányom
Ne sírj hogy nincs anyád – Többé e világon
A Jóságos Isten – Vigasztaljon téged
Imre hitveseddel - Áldja meg az élted.

Erzsike unokám – Béla jó pároddal
Az élet útjait – Járjátok boldogan
Imike unokám – Néked is kívánom
Jézusom szent Anyja - Utaidon óvjon.

4 kedves testvérem - Isten már veletek
Párod s családokkal – Boldogan éljétek
Özvegy nászasszonyok – Kedves családokkal
E földi életbe – Óvjon meg az ég Ura.

Összes jó rokonok – Barátnők szomszédok
S mind kik körül álltok – Isten hozzád mondok
Kiknek részvét könnye – Én fölöttem hull most
Szerető szívemből – Hálám fogadjátok.

És most kegyes Jézus – Istennek szent Fia
Tehozzád szól ajkam – Utolsó imája
Mária Szűzanya – Jöjj segítségemre
Lelkem vegyétek – Az örök életbe. Amen.
(*Németh Valéria*)

8. Juhász Gergely felett, temették 1992. február 5-én, élt 91 évet

Véletlen embernél - Az utolsó óra
Hogy mikor érkezik – Senki sem tudhatja
Isten rendelése – Mikor ő akarja
Sem idős sem ifjú – Azt át nem hághatja.

E földi életem - Hogyha elgondolom
Volt béke s küzdelem – Öröm és fájdalom
A titkos szenvedést – El nem árulhatom
Isten jóságát – meg nem hálálhatom.

91 évvel - Megyek a sírba le
Hol már nem zúg többé – A kínok tengere
2 hét óta én hogy – Oly sokat szenvedtem
Jobb is lesz már nékem – Síromba pihennem.

8 év előtt elhalt – Kedves jó páromat
Fellelem most ötet – Az égi hazában
Együtt kérjük ott fenn – Az Egek szent Urát
Itt maradt szerettünk – Óvja ez életen át.

Isten áldjon téged – Károly jó unokám
Azt kívánom néked – E gyászos nyoszolyán
A te jó pároddal – S kedves családokkal
Éljetek boldogan – Míg szívetek dobban.

Tőled is búcsúzom – Béla jó unokám
Párod családdal – Áldjon égi Atyám
Hit remény szeretet – Lakja szíveteket
Köztetek maradjon – Testvéri szeretet.

Összes jó rokonok – Barátok szomszédok
S mind kik körül álltok – Isten hozzád mondok
Kiknek részvét könnye – Én fölöttem hull most
Szerető szívemből – Hálám fogadjátok.

Istennek szent Fia – A te szent kezedbe
Ajánlom lelkeket – Vedd hozzád egekbe
Boldog Szentlelkedet – Add nekem örökbe
Atyád udvarában – Hagy éljek örökre. Amen.
(*Németh Valéria*)

9. Pekó Adella felett, temették 1993. július 20-án, élt 3 hónapot

Kicsi szíved többé nem dobog,
Az enyészet karja átfogott.
Rád fújt a halál hideg szele
S menned kell a gyászos sírba le.

3 hónap derült csak reád
S már mész az élet végső útján
Vissza nem tart se könny se jajszó
Nyitva áll néked a sír ajtó.

Kis koporsó benne kis virág
A szívünkről hajtott rózsaaág
Fehér arccal alszol csendesen
Tőlünk máma messze elmegyén.

Az én utam mégse bús nagyon
Égi derű ömlik el azon
Angyal szárnyon csillagok között
Boldog mennyországba költözök.

Öllek én édes jó atyám
Kislányod tőled búcsúzik már
Hajoljon az Ég tehozzád le
S áldást hintsen rád szent kegye.

Csókollak már édes jó anyám
Gyere borulj utolszor reám
A Jóisten áldjon meg téged
S gyógyítsa meg fájó szíved.

Jöjj Norbert jó kedves testvérem
Elválok én örökre tőled
2 nagyatyám és jó nagyanyám
Csókol titeket kihúlt szám.

Nenák és kedves jó sógorok
Néktek is hát végbúcsút nyújtok
Norbert jó unokatestvérem
Tőled is ma végbúcsút veszek.

Nagybácsik néktek is kívánom
Titeket Szűzanya megóvjon
Keresztapám és keresztanyám
Legyen éltetek csak boldogság.

A sírkertbe most már vigyetek
Ha úgy rendelte a nagy Isten
Síromra virágot hozzatok
Ahol csendben majd elaluszok. Amen.
(*Németh Valéria*)

10. Hegedűs Sándor felett, év nélkül, élt 50 évet

Megrendült lélekkel - Állunk körül téged
Szemünkbe könnyet csal - A gyászos végzeted
Lehanyaglott dolgos - Két karod erőtlen
Sötét gyászos pompa - Borult el fölötted.

Olyan váratlanul - Ért a halál téged
Gondolni sem tudtuk - Szerencsétlenséged
Elrettentő példa - A te gyors haláloed
Olyan az életünk - Mint egy múltó álom.

Életerős büszke - Küzdő földi ember
Koporsómnál állj meg - Csendben figyelemmel
Temetésem után - Holnap talán téged
Kísérhet a sírba - A halotti ének.

Mely szomorúsággal - Tekintünk tereád
Ki ezt a világot – Oly korán elhagyád
Siratjuk a veszted – Te fiatal élted
Rád borulnak sírva - A letört remények.

Megkondul a harang – Mintha csak felsírna
50 esztendőmmel – Megyek le a sírba
A nagy végső útnak - Indulója zendül
Bánatos arcokra – Sirató könny perdül.

Itt van egy fájó szív – Melyben kínok égnek
Bú fedi az arcát - Kedves hitvesének
Nagy az ő fájdalma – Ő vesztett legtöbbet
Hiszen az otthonát – Szétdúlta a végzet.

Szeretteim könnye – Koporsómon ragyog
Az utolsó úton - Elhagyva nem vagyok
Ha már nem lehetek – Többé a tietek
Hajoljon még egyszer – Fölém a szívetek.

Első szóm hozzád szól – Erzsébet hitvesem
20 esztendőt éltem – Boldogságban véled
Kedves feleségem – Házadat itt hagyom
Fájó bús szívedre – Isten vigaszt adjon.

Hát neked mit mondjak – Sanyika kisfiam
Kit oly korán hagyok – Itten árvaságon
Mert e földön többé - Nem lesz édesapád
Aki szeretettel – Gondol mindig reád.

Anna jó testvérem – Isten áldjon téged
A te jó pároddal - Búcsúmat vegyétek
Kedves családokkal – Azt kívánom néktek
Hit, remény, szeretet – Lakja szíveteket.

Nagybácsik, nagynénik - És unokatestvérek
Szeretteitekkel - Boldogak legyetek
A jóságos Isten – Óvja élteteket
Családtok körében – Boldogan éljetek.

Komák, komaasszonyok – Búcsúm fogadjátok
Kedves családokkal - Legyetek boldogok
Keresztgyermekeim – Néktek is kívánom
Jézusom segítsen - Földi utatokon.

Összes jó rokonok – Barátok, szomszédok
S mind kik körül álltok – Isten hozzád mondok
Kiknek részvét könnye – Énfölöttem hull most
Szerető szívemből – Hálám fogadjátok.

Aki a Golgotán – Kereszten vérzett
S feltámadásával - Emberek üdve lett
Jézus Krisztus hívott – Magához engemet,
Hogy nála felleljem - Az örök üdvömet.

És most kegyes Jézus – Istennek szent Fia
Tehozzád szól ajkam – Utolsó imája
Mária Szűzanya – Jöjj segítségemre
Lelkemet vegyétek – Az örök életbe. Amen.
(*Németh Valéria*)

Gubacskó Zoltán búcsúztatói

1. Kormányos András felett, 1994, élt 71 évet

Hirtelen jött értem ez a szörnyű halál
Elszálltak az évek búcsúzkodni muszáj.
Ez az élet rendje itt már nincs mit tenni
Mindenkinek egykor mindent itt kell hagyni.

71 esztendő jutott az életből
Most végleg búcsúzom minden szerettemtől
Hosszú útra megyek hol nincs bú és bánat,
Szépen megpihenek a szép mennyországban.

Kedves feleségem elbúcsúzom tőled
51 esztendőt éltünk együtt véled
Minden boldog percet köszönök teneked,
A jószágos Isten óvjon meg tégedet.

István jó testvérem a Jóisten áldjon,
Összes családdal áldás szálljon rátok,
Özvegny napjaidban az Úr vigasztaljon
A jószágos Isten téged vigyázzon.

Mostohatestvérek családjaitokkal
Éljetek gondtalan békés boldogságban,
Vigyázzon reátok a nagy Isten szeme
Egész életeteket ő boldoggá tegye.

Feleségem testvére összes családdal
Áldjon a jó Isten téged minden jóval,
Minden munkátokra égi áldás szálljon
Lelketekre bánat soha ne boruljon.

Flóri jó pároddal most tőled búcsúzom,
Nagyon szerettelek hát minden jót kívánok
Családjaitokkal éljetek ti szépen
Erőt, egészséget adjon Isten néktek.

Zoli keresztfiam és bérmacsaládjaim
Szálljon le rátok Isten áldása.
Életetek fája erősödjön meg úgy
Hogy baj nélkül állja ha rajta vihar dül.

Unokatestvérek és kedves családjai
Szomszédok barátok összes rokonaim,
Égi áldás nektek és mondjátok velem
Dicsértessék Jézus mindörökké. Ámen.

2. Sebők Mária, temették 1994. július 17-én, élt 17 évet

Kegyes buzgósággal akik jelen vagytok,
És nekem utolsó tisztességet adtok
Imával kísérték nyugvó helyemre
Hallgassatok hívó bízó búcsúbeszédemre.

Pályafutásomat immár befutottam
Nehéz harcaimat végig megharcoltam,
Hitem megtartottam, meg nem tántorodtam
Irgalmat, jutalmat várok ezért mostan.

Megkapom a fénylő menyegzős ruhámat,
Isten irgalmából gyémánt koronámat,
Paradicsom kertnek szép piros rózsáját,
Szívemen hordozom hervadatlan csokrát.

Hivatalos vagyok a mennyei karba,
Isten bárányánál szent lakodalomba.
Boldogan hallgatom az angyali zenét
Éneklem örökre Isten dicséretét.

Kedves édesanyám fáj a szíved nagyon
17 esztendő után itt kell hagynom,
köszönöm a sok jó gondviselésedet
Mennyeországból áldást küldök neked.

Párom testvérei szeretteitekkel
Ne hagyjon el titeket soha a Jóisten.
Nagybácsik, nagynénik, unokatestvérek
Erőt, egészséget adjon Isten néktek.

Rokonok, szomszédok sok-sok köszönettel
Búcsúzómat tőletek éltem bevégeztem.
Köszönöm a sok jót mit értem tetteitek
A Szűzanya óvja minden lépteteket.

Tegyetek síromba ott majd megpihenek
Isten nyugalmat ád fiatal testemnek.
Mindörökre híven gondoljunk egymásra
Isten veled anyám a viszontlátásra. Amen.

3. Mária, temették 1994. augusztus 23-án, élt 96 évet

Kegyes buzgósággal akik jelen vagytok,
És énnekem utolsó tisztességet adtok,
Imával kísérték nyugvó helyemre
Hallgassatok bízó búcsúbeszédemre.

96 évet éltem itt köztetek
Ne feledjétek el az én emlékemet,
8 heti betegség után megpihenek
Minden szeretteimtől fájó búcsút veszek.

Ékes országodba mindig vágyva vágytam
Ó had legyen részem boldog Mennysországbán.
21 esztendőt éltem már özvegyen,
Én kedves jó párom találkozom veled.

Fiam, akit messze sodort el a végzet
Ó mint hordoztalak a szívémben téged.
Nem sikerült tőled végső búcsút vennem
Bízom, látjuk egymást odafenn a mennyben.

Rozália menyem ki gondom viselted,
A jószágos Isten áldjon meg tégedet.
Minden jóban rosszban itt voltál mellettem,
A jószágos Isten óvja éltedet.

Kedves Lajos fiam Irénke menyemmel
Éltetek legyen tele szeretettel
Családjaitoknak minden jót kívánok,
A szép Mennysországból áldást küldök rátok.

Erzsébet leányom most tehozzád szólok
Özvegyen maradtál ezért ne búslakodj.
Ez az élet rendje mindent itt kell hagyni,
Mindenkinek egyszer innen el kell menni.

Kedves 7 unokám kiket úgy szerettem,
Sok örömet vigaszt adtatok szívemnek.
Ki – ki a párjával éljen boldogságban
Édes unokáim a viszontlátás.

11 dédunokám mit is szóljak néktek
Ne feledjétek el soha emlékemet.
Életetek legyen tele boldogsággal
Éltessen titeket Isten boldogságban.

Erzsébet sógornóm özvegyen maradtál
Ilyen az élet nem ismer már határt.
Szeressen az Isten mindig tiszta szívből
Szűz Mária óvja életed a Mennyből.

Kedves keresztlányom most tőled búcsúzom
Az életed legyen mindig szép és boldog.
Mostoha az élet lásd özvegyen hagyott
Isten szeret minket ő mindent helyrehoz.

Elhunyt testvéreim kedves családjai,
Mit is mondjak néktek tudjatok szeretni,
Remélem hogy egykor találkozunk itt fenn
Addig is szeressen titeket az Isten.

Mária Társulati tagok minden jót kívánok,
Égből is tekintek gondolok reátok.
Ím én mennybe értem tisztán hófehéren
Ó mily gyönyörűség itt élni az égben.

Unokatestvérek, rokonok, szomszédok,
Gyászoló vendégek kik körülöttem álltok
Kísérjetez most már pihenni engemet
Hozzá tartozóim égi áldás veletek. Amen.

4. Bazsó Pál (Márton), temették 1995. május 12-én, élt 53 évet

Lombos akácfának nem volt virágzása,
Az én bús szívemnek nem volt maradása.
Szomorúságomban sokat gondolkodtam
Mire életemet magam kioltottam.

Fájó szívvel fogok búcsúzni tőletek
Nagyon fáj a szívem itt hagyni titeket
53 év van koporsómra írva,
5 évi özvegység vitt engem a sírba.

Kedves Marci fiam Rózsika pároddal
Segítsen titeket isten minden jóval.
A kis unokámnak minden jót kívánok
A jószágos Isten vigyázzon rátok.

Klárika lányom búcsúzom tetőled,
Nem találsz engem már csak a temetőben
Radován férjeddal legyetek boldogok,
A kis unokámra nagyon vigyázzatok.

Anna jó testvérem csókollak tégedet
József jó pároddal ne sírjatok értem.
Családjaitokkal boldogan éljeteztek
A gyász koporsómból ezt kívánom néktek.

Erzsébet testvérem Antal jó férjeddal
Éljeteztek boldogan ebben az életben.
Családjaitoknak minden jót kívánok
Az Ég Ura rátok mindenütt vigyázzon.

Elhunyt feleségem kedves testvérei
Tehozzátok mostan nem tudok mit szólni
Éltessen titeket Isten minden jóval
Áldjon meg az Isten családjaitokkal.

Piroska barátnőm egész családdal,
Áldjon meg titeket az Isten minden jóval
Koma, komaasszonyom, nász és nászasszonyom
Tenéktek ezúton minden jót kívánok.

Sógorok, sógornők és bérmacsaládok
Unokatestvérek, rokonok, szomszédok,
Az egész falumnak minden jót kívánok
Az én hiányomat érezni fogjátok.

Végezetül összes kedves rokonaim,
És tiszteletemre összegyűlt vendégeim
Köszönöm a részvétet, a sok szép virágot
A jószágos Isten adjon áldást rátok. Amen.

5. Baranyi Péter, temették 1995. augusztus 3-án, élt 68 évét

Meleg nyári nap van, madarak dalolnak
Ennek a családnak nagy fájdalma van ma.
Szerető jó hitvest, drága édesapát
Rabolt el körükből ez a szörnyű halál.

Nincsen olyan rózsza, ami el ne hervadna
Nincsen olyan ember, aki meg nem halna.
Máma még remélünk, holnapra meghalunk.
Hiszen mi a földön csak vendégek vagyunk.

68 esztendődt éltem itt köztetek,
4 esztendeje sínylődök már betegen.
Elrabolt a halál közületek engem
Kedves szeretteim égi áldás veletek.

Kedves Zsófi nejem, most tetőled búcsúzom
Az életed során ne legyenek gondok
43 évet éltünk együtt veled,
Köszönöm a sok szép együttöltött évet.

Esztike kislányom mindenem te voltál,
Nem vár téged többé a te édesapád.
Sándor jó férjeddal boldogan éljetek,
A te édesapád ezt kívánja néktek.

Ervin jó unokám búcsúzom tetőled,
Mielőtt a testem sírba pihenni megy.
Tenéked a szívem mindig azt kívánja
Az életed az Isten minden jóval áldja.

Levente unokám az Isten megáldjon
Reád a bánatnak árnya sose szálljon.
Mosolyogjon reád az Isten jósága,
Ne hagyjon el soha az egek áldása.

Kedves testvéreim búcsúzom tőletek,
Nem találtok engem csak a temetőben.
Családjaitoknak minden jót kívánok,
A jóságos Isten adjon áldást rátok.

Elhunyt testvéremnek kedves családjai,
Most fogok tőletek végbúcsúzást venni.
Éljetek sokáig nagy-nagy boldogságban,
Éltessen titeket Isten boldogságban.

Nejem testvérei töletek búcsúszom,
Életetek során ne legyen gondotok.
Családjaitokkal boldogan éljete,
A jószágos Isten áldjon meg titeket.

Kedves nászasszonyom, koma, komaasszony,
Keresztgyermekeim, rokonok, szomszédok,
Unokatestvérek búcsúszom töletek
Kedves rokonaim égi áldás veletek.

Kísérjete most már pihenni engemet,
Isten nyugodalmat ád meggyötört testemnek.
Égi áldás veletek és mondjátok velem
Dicsértessék Jézus mindörökké . Amen.

6. Szabó Mária, temették 1995. november 11-én, élt 72 évet

Bús hervadás szállta meg most már a tájat,
Hulló hópelyhek közt cserélek ma házat
Kínos betegségem íme véget ére,
Rám borult a halál szomorú nagy éjje.

72 esztendő koporsómra írva,
2 éve betegen könyörgök én sírva.
18 éve már özvegységben élek,
Én kedves jó párom találkozom veled.

Mariska lányom messze idegenben,
Ó mint hordoztalak a szívemben téged.
Nem sikerült tőled végbúcsúzást vennem,
Bízom látjuk egymást odafenn a Mennyben.

Gizike leányom az Isten megáldjon,
Anti jó férjeddal ezen a világon.
Családjaitoknak minden jót kívánok,
Szép Mennyszágból figyelek majd rátok.

Rózsika leányom tőled is búcsúszom
Jancsi jó férjeddal a Jóisten áldjon.
Családótoknak is minden jót kívánok
A jószágos Isten vigyázzon reátok.

Kedves Mihály fiam hallgasd meg szómat,
Mely búsan rezgeti gyászos koporsómat.
Veszna jó menyemmel éljél nagyon szépen,
A gyász koporsómból ezt kívánom néked.

Második férjemnek Rozália lánya,
Egész családotat a Szüzanya áldja.
Simon a nejeddel gondtalan éljete,
Családjaitokkal boldogok legyetek.

Katalin testvérem egész családdal,
Azt kívánom néktek a gyászokorsómba
Tenéktek a szívem mindig azt kívánja,
Életek legyen tele boldogsággal.

Rozália testvérem most tőled búcsúzom,
Az életed során ne legyenek gondok.
Családjaidnak is minden jót kívánok
A jó Úristen vigyázzon rátok.

Etel jó testvérem az Isten megáldjon,
Egész családotra bánat sose szálljon.
Minden munkátokra égi áldás hulljon
Lelketekre bánat sose boruljon.

Elhunyt testvéremnek neje s családjai
Tetőletek fogok végbúcsúzást venni.
Minden földi jóval legyetek megáldva
Életek fáját vihar ne rázza.

Kedves komaasszony és jó nászasszonyom,
Jó kereszttestvérek, unokatestvérek,
Sógorok, sógornők, rokonok, szomszédok
Mindnyájotokat most a Jóisten áldjon.

Két kedves nővérke köszönöm tenéktek,
A sok fáradtságot amit tettek értem.
A jó szíveteket áldja mag az Isten,
Mindenkivel mostmár a Jóisten legyen. Amen.

7. Molnár István, temették 1995 novemberében, élt 51 évet

Temető kapuja kétfelé van tárva,
Azon visznek engem az örök nyugvásra.
Síró hangon kondul kislelkünk harangja
Zokogva kísér ki utolsó utamra.

51 esztendőm éltem itt köztetek,
Ebből az életből önszántamból megyek.
Hozzá tartozóim égi áldás veletek
A jóságos Isten legyen veletek.

Valéria nejem a jó Isten áldjon,
Tenéked mindenkor gyógyulást kívánok.
9 esztendeig éltem együtt veled
A jóságos Isten legyen mindig veled.

Zoltán kedves fiam, hallgasd meg a szómat
Szívemnek tőled is el kell búcsúznia.
Gizella nejeddel éld boldogan élted.
Boldogság ragyogjon napként felettetek.

Jolánka leányom téged az ég áldjon
János jó férjeddal ezen a világon.
Sorsnak csapásai kerüljenek titeket,
Az Égura legyen mindig tiveletek.

Kedves édesapám búcsúszom tetőled,
Ne fájjon tenéked jó atyai szíved.
Nevelő anyámmal gondtalan éljetez,
A gyász koporsómból ezt kívánom néktek.

Angéla nevelt lányom most tőled búcsúszom
Gábor jó férjeddal a Jóisten áldjon.
Minden földi jóval legyetek megáldva
Életetek fáját vihar meg ne rázza.

5 kedves unokám Ég áldása veletek,
A Szűzanya védje egész életetek.
Ti még az életnek csak kezdetén álltok,
Kérem a Jóistent vigyázzon rátok.

3 jó testvérem családjaitokkal
Áldjon meg Isten titeket minden jóval.
Azt kívánom néktek legyetek boldogok,
Életetek során ne legyen gondotok.

Apósom s anyósom néktek azt kívánom,
Gondtalan éljetez ezen a világon.
Idős napjaitok éljetez boldogan
Ezt kívánom néktek gyászkoporsómban.

Sógorok, nagynénik, komák, komaaaszonyok,
Jó munkatársaim, keresztcsaládjaim,
Ki-ki a családjával boldogan éljetez
Utolsó szavaim ezt kívánják néktek.

Nászok, nászasszonyok, szomszédok, barátok
Családjaitokkal a Jóisten áldjon
Búcsúzom tőletek az ég áldása nektek,
A jóságos Isten legyen tiveletek. Amen.

8. Nagy Magdolna, temették 1997. február 8-án, élt 88évet

Közeleg a tavasz örül az egész táj,
Várják a virágok a szép feltámadást—
Mi is épp úgy halunk ,mint ősszel a virág
A szép Mennysországba megyünk innen tovább.

88 esztendő't éltem itt veletek,
10 évi özvegység megviselt engemet,
2 hónap betegség gyorsan leterített
Kedves családjaim minden jót tenéktek.

Antal kedves fiam rád Isten vigyázzon
Minden jóságodért tégedet megáldjon.
Ilonka mennyemmel éljél nagyon szépen,
A gyászokorsómból ezt kívánom néked.

3 jó unokám ki-ki a párjával,
Éltessen Isten titeket boldogságban.
Az élet tengerén békén evezetek
Mindenkor az Isten segítsen titeket.

5 kedves dédunokám búcsúzom tőletek,
A Szűzanya védje minden lépésedek.
Ti még az életnek csak kezdetén álltok,
Kérem az Úristent vigyázzon reátok.

Elhunyt testvéreim kedves családjai,
Most tőletek fogok végbúcsúzást venni.
Minden munkátokra égi áldás hulljon,
Lelketekre bánat soha ne boruljon.

Rokonok, szomszédok, unokatestvérek
Ki-ki családjával éljen nagyon szépen.
Kedves jó barátok és keresztcsaládok
Köszönöm a részvétet koszorút virágot. Amen.

9. Bottyán Imre, Kikinda, a temetés időpontja ismeretlen, élt 80 évet

Szólnak a harangok gyászos temetésre,
Lássátok testvérek ennyi ez az élet.
Máma még remélünk, holnapra meghalunk
Hiszen mi a földön csak vendégek vagyunk.

80 esztendő van koporsómra írva,
Sínylődő betegség vitt engemet a sírba,
Nehéz az elvállás itthagyni titeket.
Kedves jó családom végbúcsúzást veszek.

Erzsébet feleségem Isten áldjon téged,
60 szép esztendőt éltem együtt véled.
Adjon neked az Ég erőt, egészséget.
A jószágos Isten vigasztaljon téged.

Etel kedves lányom az Ég áldása teveled,
Az Ég Ura mindig őrizzen tégedet.
Minden földi bajtól mentsen meg az Isten
Özvegy napjaidban örökké segítsen.

István édes fiam az Úr óvjon téged,
Rozália nejeddel gondtalan éljete.
A boldogság fénye süssön le rátok
Amerre az élet útjait járjátok.

Erzsébet jó lányom most tőled búcsúzom
Mátyás jó férjeddal legyetek boldogok.
Minden munkátokra égi áldás szálljon
Lelketekre bánat soha ne boruljon.

Piroska lányom Slobodan férjeddal
Egész életedben szerencse kísérjen.
Azt kívánom néktek szálljon éltetekre
Jézus és Mária sok áldó kegyelme.

Kedves unokáim tőletek búcsúzom
Ki-ki a párjával legyen nagyon boldog.
Életetek fája erősödjön meg úgy,
Hogy baj nélkül állja, ha rajta vihar dül.

Kis dédunokáim végbúcsúzást veszek,
Kívánom, hogy mindig vidámak legyetek.
Ti még az életnek csak kezdetén álltok
Kérem a Jóisten vigyázzon rátok.

Feleségem testvérei nejei és családjai
Szálljon le reátok Isten áldásai.
Vigyázzon reátok a nagy Isten szeme
Egész élteteket ő boldoggá tegye.

Unokatestvérek, rokonok, szomszédok
És tiszteletemre összejött barátok
Égi áldás veletek és mondjátok velem
Dicséртessék Jézus mindörökké. Amen.

---

10. Piri Árpád, Jázovó, temették 2000. május 5-én, élt 40 évet

Itt van a szép május, virágzik az akác
Tarka virágoktól virít már a határ.
Szép tavaszi szellő simogatja arcunk
Kedves édesapa vesz majd végső búcsút.

40 esztendő van koporsómra írva,
Kik nagyon szerettek körül állnak sírva,
5 nappal ezelőtt töletek elmenetem,
És haza hozzátok élve nem érkeztem.

Kedves feleségem, tudom fáj a szíved,
Mert nagyon hirtelen hagytalak el téged.
Köszönöm a 16 gyönyörű szép évet,
Amit együtt éltünk boldogságban veled.

Andor kicsi fiam nagyon szerettelek,
Csak így búcsúzhatok utoljára tőled.
Nagyon fájó szívvel hagylak itt titeket,
A jószágos Isten legyen mindig veled.

Özvegy édesapám búcsúzom most tőled,
Hiába vársz engem nem jövök én többet.
Köszönöm, hogy szépen felneveltél engem,
Áldjon meg téged a jószágos Isten.

Elhunyt édesanyám találkozom veled
2 éve elmentél már utánad megyek.
A szép Mennysországból vigyázunk majd rájuk,
Kiktől ily hirtelen el kellett már válnunk.

Kedves jó apósom végbúcsúzást veszek
Anyóssommal mindig gondtalan éljetek.
Erőt, egészséget adjon az Úr néktek
Minden jót kívánok utoljára néktek.

Feleségem testvére férje és családjai
Szálljon le rátok Isten áldása.
Az Ég áldó kegye hajoljon le rátok
Amerre az élet utjait járjátok.

Özvegy keresztanyám, kereszttestvéreim,
Nagynénik, nagybácsik, unokatestvéreim
Családjaitokkal boldogok legyetek,
Adjon Isten néktek sok boldog évet.

Barátok, munkatársak és osztálytársaim
Most hozzátok szólnak búcsúszavaim
Kérem a Jóistent vigyázzon reátok,
Köszönöm a részvételt koszorút virágot. Amen.